
Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights

Unofficial translation into Hungarian

Recommandation du Comité des Ministres aux Etats membres sur l'accès des jeunes des quartiers défavorisés aux droits sociaux

Traduction non-officielle en hongrois

A Miniszteri Bizottság számú ajánlása a tagállamoknak a hátrányos helyzetű környékekről származó fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréséről

Council of Europe [January 2015], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [janvier 2015], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

A hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok hozzáférése a szociális jogokhoz

Francia nyelvű kiadás:

Accès des jeunes des quartiers défavorisés aux droits sociaux

A kiadvány szövege csak a teljes cím és a forrás, azaz az Európa Tanács feltüntetésével sokszorosítható. Kereskedelmi célú felhasználás vagy az Európa Tanács nem hivatalos nyelvére történő fordítás esetén, kérjük, vegye fel a kapcsolatot a kiadóval a következő címen: publishing@coe.int.

Borítóterv és szövegtördelés: SPDP
Európa Tanács

Európa Tanács, 2015. november
Nyomtatás: Európa Tanács

A mindennapi nyelvhasználatban a „fiatalok” szó általában 12. vagy 13. életévüket betöltöttekre utal. Az ENSZ statisztikai célú meghatározása szerint a fiatalok – a nemzeti definíciók sérelme nélkül – a 15 és 24 év közötti személyek.

TARTALOM

CM/Rec(2015)3. számú ajánlás
CM/Rec(2015)3. számú ajánlás
Kifejezések magyarázata

A Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2015\)3.](#) számú ajánlása

a tagállamoknak

a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréséről^[1]

(A Miniszteri Bizottság 2015. január 21-én fogadta el a Miniszterhelyettesek 1217. találkozásán)

A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács alapszabálya 15.b cikkének értelmében, tekintettel arra, hogy az Európa Tanács célja a tagállamok közötti szorosabb egység elérése, különösen a közös elvekre épülő ifjúságpolitika előmozdítása révén;

tekintetbe véve az aláírásra 1961-ben megnyitott Európai Szociális Kartát (ETS No. 35) és annak 1996-ban átdolgozott változatát (ETS No. 163) (a továbbiakban „az Európai Szociális Karta”), különösen annak 1. cikkét (A munkához való jog),

7. cikkét (A gyermekek és fiatalok védelemhez való joga), 9. cikkét (A pályaválasztási tanácsadáshoz való jog), 10. cikkét (A szakképzéshez való jog), 11. cikkét (Az egészség védelméhez való jog), 15. cikkét (A fogyatékos személyek joga a függetlenséghez, a társadalmi beilleszkedéshez és a közösség életében való részvételhez), 17. cikkét (A gyermekek és fiatalok szociális, jogi és gazdasági védelemhez való joga), 19. cikkét (Migráns dolgozók és családjuk joga a védelemre és segítségre), 21. cikkét (Az információhoz és konzultációhoz való jog), 30. cikkét (A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni védelemhez való jog) és 31. cikkét (A lakhatáshoz való jog), továbbá a Szociális Jogok Európai Bizottságának vonatkozó következtetéseit és határozatait, valamint a Kormányzati Bizottság jelentéseit;

emlékeztetve a Miniszteri Bizottságnak az Európa Tanács ifjúságpolitikájáról szóló [CM/Res\(2008\)23](#). számú állásfoglalására;

emlékeztetve a Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett következő ajánlásaira:

- [Rec\(2003\)8](#). számú ajánlás a fiatalok nem formális oktatásának/tanulásának támogatásáról és elismeréséről;
- [Rec\(2003\)19](#). számú ajánlás a szociális jogokhoz való hozzáférés javításáról;
- [Rec\(2004\)13](#). számú ajánlás a fiatalok helyi és regionális közéletben való részvételéről;
- [Rec\(2006\)5](#). számú ajánlás az Európa Tanács fogyatékos emberek jogainak és teljes körű társadalmi részvételének előmozdítására vonatkozó cselekvési tervéről: a fogyatékos emberek életminőségének javítása Európában a 2006-2015 időszakban;
- [CM/Rec\(2007\)13](#). számú ajánlás a nemek közötti egyenlőség oktatásban való általános érvényesítéséről;
- [CM/Rec\(2010\)7](#). számú ajánlás az Európa Tanács demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről szóló kartájáról;
- [CM/Rec\(2011\)12](#). számú ajánlás a gyermekek jogairól és a gyermek- és családbarát szociális szolgáltatásokról;
- [CM/Rec\(2011\)14](#). számú ajánlás a fogyatékos személyek politikai és közéleti szerepvállalásáról;

emlékeztetve a Parlamenti Közgyűlés nem formális oktatásról szóló 1437 (2000). számú ajánlására és a fiatalok jogairól szóló európai keretegyezmény felé vezető

útról szóló 1978 (2011). számú ajánlására, valamint a Miniszteri Bizottság által elfogadott, ezen ajánlásokra adott válaszokra;

emlékeztetve az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzati Kongresszusának fiatalok helyi és regionális közéletben való részvételéről szóló átdolgozott európai kartájára és a hátrányos helyzetű környékekről származó fiatalok beilleszkedéséről szóló 319 (2010). számú állásfoglalásra;

tekintettel továbbá:

- az ifjúságért felelős európai miniszterek 5. konferenciáján elfogadott zárónyilatkozatra (Bukarest, 1998. április 27-29.), különösen a fiatalok részvételére és aktív állampolgárságára, a nem formális oktatásra, a társadalomba való beilleszkedésre és a társadalmi kohézióra tett utalásokra;

- az ifjúságért felelős európai miniszterek 6. konferenciáján elfogadott zárónyilatkozatra (Thessaloniki, 2002. november 7-9.), különösen a fiatalok és elsősorban a hátrányos helyzetű csoportokba tartozók őket érintő információkhoz való hozzáférésére, a közös általános elveken alapuló nemzeti ifjúságpolitikák kidolgozásának ösztönzésére, valamint a fiatalok és szervezeteik ilyen politikák megalkotásába történő lehető legnagyobb mértékű bevonására tett utalásokra;

- az Európa Tanács harmadik állam- és kormányfői csúcstalálkozóján (Varsó, 2005. május 16-17.) elfogadott nyilatkozatra és cselekvési tervre, amelyben rögzítették, hogy az Európa Tanács tovább erősíti az ifjúságügy területén betöltött különleges szerepét;

- a 2009. májusában „A nemek közötti esélyegyenlőség megvalósítása” címmel elfogadott nyilatkozatra, amelyben a Miniszteri Bizottság felszólította a tagállamokat az amelletti teljes elköteleződésre, hogy a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésének a hatékony megvalósítása révén megszüntetik a jogi és tényleges egyenlőség közötti különbséget;

- a romákról szóló strasbourgi nyilatkozatra ([CM\(2010\)133](#)), amelyet 2010. október 20-án fogadott el a Miniszteri Bizottság, és amelyben az Európa Tanács tagállamai megállapodtak abban, hogy a megkülönböztetés elleni jogszabályokat léptetnek életbe különösen a foglalkoztatás, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, valamint az áru- és szolgáltatásnyújtás területein, beleértve a lakáshoz jutást és az alapvető közszolgáltatásokhoz, így például az egészségügyi ellátáshoz és oktatáshoz való hozzáférést is;

- az ifjúságért felelős európai miniszterek 8. konferenciáján elfogadott nyilatkozatra és az „Agenda 2020 – az Európa Tanács ifjúságpolitikájának jövőjére vonatkozó program” címet viselő dokumentumra;

- a Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottságnak (ECRI) a cigányellenesség és a romák hátrányos megkülönböztetése elleni küzdelemről szóló 13. számú általános politikai ajánlására (CRI(2011)37);

szem előtt tartva a munkát, amelyet az Európa Tanács ifjúsági szektora az emberi jogok, a társadalmi bevonás és a fiatalok aktív szerepvállalásának az előmozdítása terén végzett, különösen a 2009-ben indított „Enter!” projekt keretében;

hangsúlyozva, hogy a fiatalok bevonásának és aktív állampolgárságának előfeltétele a színvonalas oktatáshoz, biztos munkahelyhez, megfelelő életkörülményekhez és közlekedési lehetőségekhez, egészségügyi ellátáshoz, technológiához, társadalmi, kulturális és gazdasági részvételi lehetőségekhez való hozzáférés;

tudatában annak, hogy a teljes önállósághoz és felnőtté váláshoz vezető átmenet során a hátrányos helyzetű környékről származó – és különösen a szegénységben élő – fiatalok fokozottan sérülékenyek mindenfajta kockázattal szemben, beleértve a testi és lelki egészség romlását, a szerfüggőséget, az önpusztítást, az erőszakot, a megkülönböztetést és a kirekesztést;

felismerve, hogy sok hátrányos helyzetű környékről származó fiatal ösztönözve érzi magát arra, hogy hozzájáruljon a saját és az őt körülvevő közösség helyzetének a jobbá tételéhez; és elismerve, hogy ezek a fiatalok és szervezeteik pozitív szerepet játszhatnak a társadalmi kohézió megteremtésében;

figyelemmel az Európa-szerte zajló demográfiai változásokra és a fiatalokat is érintő migrációs kérdésekre;

aggodalommal tekintve a fiatalok társadalmi helyzetének és boldogulási lehetőségeinek európai gazdasági válsággal összefüggő romlására,

1. ajánlja, hogy a tagállamok kormányai olyan fenntartható, bizonyítékokra épülő közpolitikákat dolgozzanak ki és valósítsanak meg, amelyek figyelembe veszik a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok sajátos helyzetét és igényeit. Ezeknek a politikáknak arra kell törekedniük, hogy felszámolják az ezeket a fiatalokat veszélyeztető szegénységet, megkülönböztetést és erőszakot azáltal, hogy erőfeszítéseket tesznek:
 - a. a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok életkörülményeinek javítására elérhető, megfizethető és fiatalbarát közszolgáltatások nyújtása, valamint az oktatás és képzés, foglalkoztatás és munkavégzés, egészség, lakhatás, tájékoztatás és tanácsadás, sport, szabadidő és kultúra területén hozott egyéb intézkedések révén;
 - b. konkrét intézkedések végrehajtására annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalokra földrajzi helyzetüktől függetlenül kedvezőtlen hatást gyakorló szegregációt és elszigeteltséget megszüntessék;
 - c. olyan érdemi konzultációs és részvételi lehetőségek és programok előmozdítására, amelyek lehetővé teszik a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok számára azt, hogy a lakókörnyezetük megtervezésével és alakításával kapcsolatos minden ügybe beleszólhassanak;
 - d. konkrét intézkedések végrehajtására annak érdekében, hogy megkülönböztetés nélkül minden fiatal aktív szerepet gyakorolhasson a társadalomban;
 - e. annak elismerésére, hogy a nem formális oktatás és az ifjúsági munka, illetve az ilyen tevékenységeket végzők, nevezetesen az ifjúsági munkások és ifjúsági szervezetek, fontos

szerepet játszanak a hátrányos helyzetű környékeken a megkülönböztetés, az erőszak és a kirekesztés megelőzésében, valamint az aktív állampolgárság előmozdításában, és az említett szereplők fejlődésének a támogatására;

f. a nemek közötti esélyegyenlőséget szem előtt tartó megközelítések kidolgozására a hátrányos helyzetű környékek ifjúságpolitikáinak kialakításához, valamint a kapacitásfejlesztés és a nők és férfiak egyenlő részvételének támogatására;

2. ajánlja, hogy a tagállamok kormányai a szakpolitikák és programok kidolgozása és végrehajtása során vegyék figyelembe az ezen ajánlás függelékben javasolt intézkedéseket, és ösztönözzék a helyi és regionális hatóságokat arra, hogy ugyanezt tegyék;

3. ajánlja, hogy a tagállamok ifjúságért felelős hatóságai gondoskodjanak ennek az ajánlásnak és függelékének a lefordításáról és a lehető legszélesebb körben történő terjesztéséről, különösen a fiatalok között, fiatalbarát kommunikációs csatornákon keresztül;

4. felkéri az Európa Tanács főtitkárát, hogy erről az ajánlásról tájékoztassa az Európai Kulturális Egyezményben (ETS No.18) részes azon államok kormányait, amelyek nem tagállamai az Európai Tanácsnak.

Függelék a [CM/Rec\(2015\)3](#). számú ajánláshoz

A hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréseinek biztosítása érdekében javasolt intézkedések

Ez a függelék azokat a javasolt intézkedéseket tartalmazza, amelyeket a helyi, regionális vagy nemzeti hatóságok saját hatáskörükön belül, a nemzeti realitások kellő figyelembevétele mellett meghozhatnak. Ezek az intézkedések a 2009 óta az Európa Tanács ifjúsági szektorának és ágazatközi partnereinek az irányítása alatt folyó „Enter!” projekt keretében végzett ifjúsági „terepmunka” tapasztalatai alapján kerültek kidolgozásra. A hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok való életében és az ifjúsági munkások, szakpolitikusok, kutatók és az Európa Tanács ifjúsági szektora érdekeltjeinek a tapasztalataiban gyökereznek. Egy keretet kínálnak, amelyen belül a felelős kormányzati hatóságok a nemzeti szinttől a helyi szintig terjedően koncepciókat dolgozhatnak ki a szociális jogaik gyakorlása terén kihívásokkal szembesülő, és különösen a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok támogatására.

Ezek a javaslatok minden fiatal számára hasznosak lehetnek, de különösen a hátrányos helyzetű környéken élőkre lehetnek nagy hatással, mivel az ő esetükben a legnagyobb a valószínűsége annak, hogy erőszakkal, kirekesztéssel és megkülönböztetéssel szembesülnek.

A tagállamok ifjúságért felelős hatóságait arra ösztönözzük, hogy terjesszék és hajtsák végre ezt az ajánlást és a benne foglalt javaslatokat, beleértve azok beépítését a nemzeti ifjúsági és szociális politikákba, ideértve a helyi és regionális hatóságok tájékoztatását és a végrehajtásra tett erőfeszítéseik támogatását, valamint a fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréseivel foglalkozó ágazat-és intézményközi partnerségek kezdeményezését. Az ajánlással kapcsolatos vitába és döntéshozatali folyamatokba be kell vonni a fiatalok képviselőit, különösen azokat a szereplőket, akik a leginkább érintetteket képviselik.

Az egyes hatóságokat arra ösztönözzük, hogy kövessék nyomon, rögzítsék és értékeljék az ajánlás nyomán indított ifjúsági és szociális politikai kezdeményezések által elért eredményeket, melynek során alkalmazzanak interdiszciplináris megközelítést, minél több releváns forrásból gyűjtsenek bizonyítékot a fiatalok igényeiről, a társadalmi partnerek lehető legszélesebb körét vonják be, és gondoskodjanak arról, hogy a leginkább érintettek (például a hátrányos helyzetű környékekről származó fiatalok és az őket támogató ifjúsági szervezetek) egyenlő partnerként vegyenek részt ebben a munkában. A figyelem középpontjában mindig a hátrányos helyzetű környékekről származó fiataloknak kell állniuk, akiknek az életét gyakran a többszörös megkülönböztetés, a jogfosztottság és a marginalizálódás határozza meg.

A. A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok életkörülményeinek javítása

i. Oktatás és képzés

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok oktatáshoz való jogának teljes körű élvezetét és az oktatásban rejlő lehetőségeik kiaknázását rengeteg akadály és kihívás gátolja, amelyek az oktatási intézmények fizikai elérhetetlenségétől kezdve a gyenge minőségű oktatáson keresztül az oktatásbeli kudarcig terjednek. A következő intézkedések segítik a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalokat abban, hogy az oktatáshoz való jogukat gyakorolják:

- beruházás a hátrányos helyzetű környéken élők oktatásába és képzésébe az óvodától a felsőoktatásig;
- a nemek közötti esélyegyenlőséget és a kedvezményezettek egyéb érdekeit szem előtt tartó költségvetés-tervezés az oktatási forrásokhoz való egyenlő hozzáférés és az azok által nyújtott előnyök egyenlő élvezetének elősegítése érdekében;
- a tantervek korszerűsítése annak érdekében, hogy azok jobban megfeleljenek a fiatalok igényeinek, javítsák foglalkoztathatóságukat, és segítsék a munkaerőpiacra belépő fiatalok előtt álló kihívások leküzdését;
- a szakképzés vonzóbbá és fontosabbá tétele azoknak a fiataloknak a számára, akik körében nem megszokottak az iskolai módszerek;
- a pályaválasztási tanácsadás helyzetének javítása, elismertségének és forrásainak növelése az iskolarendszerben;
- kiegészítő támogatás nyújtása (tankönyv- és ruhavásárláshoz, étkeztetéshez, stb.) azok számára, akiknek az oktatásban való részvétel ezen közvetett költségei megfizethetetlenek, hogy az oktatáshoz való hozzáférés ne függessen az egyének és családjuk anyagi helyzetétől;
- olyan mechanizmusok létrehozása, amelyek az iskolák és a nevelőtestületek számára lehetővé teszik az iskola sikeres elvégzését gátló tanulási és szociális problémák, kulturális és egyéb akadályok lehető legkorábbi felmérését és felismerését, valamint a lemorzsolódás megelőzésére irányuló konkrét intézkedések végrehajtását;
- minőségi „második esély” biztosítása a korai iskolaelhagyók számára, ideértve az önbizalom és a vállalkozási készség fejlesztésére irányuló nem formális oktatási és mobilitási programokat, valamint a készségek és képesítések megszerzését célzó munkaalapú képzéseket;

- az iskolák, ifjúsági munkások és független ifjúsági szervezetek közötti nem formális oktatási partnerségek kialakításának előmozdítása a tanulók igényeit és aktív részvételét középpontba helyező, egész életen át tartó tanulásra vonatkozó holisztikus stratégia részeként;

- a demokratikus állampolgárságra nevelés és az emberi jogi nevelés beépítése az iskolai tantervekbe, különösen az alap- és alsó középfokú oktatásban, valamint a pedagógusok és az ifjúsági munkások közötti partnerségek létrehozása annak érdekében, hogy feladataik ellátása során kölcsönösen támogathassák egymást;

- konkrét intézkedések végrehajtása közvetítés útján többek között azért, hogy az iskolák biztonságosak és zaklatásmentesek legyenek, valamint hogy az előítélet, megkülönböztetés, szegregáció, szexuális zaklatás és az erőszak semmilyen megnyilvánulása vagy formája ne jelenhessen meg az oktatási intézményekben;

- az átfogó egészségügyi, táplálkozási és szexuális nevelés és felvilágosítás ösztönzése annak elősegítése érdekében, hogy a fiatalok tudatos döntéseket hozhassanak;

- részvételen alapuló iskolai közösségek kialakítása a diákok által választott képviselők iskolai döntéshozatali folyamatokba történő bevonását célzó mechanizmusokon keresztül;

- a pedagógusképzés hozzáigazítása a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalokkal végzett munka kihívásaihoz új tartalmak (pl. társadalmi kérdések, a fiatalok társadalmi identitása és problémái) és új megközelítések (pl. kultúrák és nemek közötti egyenlőség és közvetítés) beépítése, valamint a környéken, a fiatalok közelében dolgozó szakemberek (pl. ifjúsági munkások) közötti partnerségek és megfelelő képzések kialakítása révén;

- a tanulók különböző tanulási ágazatok, azaz az iskolarendszerű és nem iskolarendszerű képzések, tanulási programok közötti mozgásának ösztönzése és megkönnyítése célzott intézkedésekkel, ideértve a nem formális és informális oktatás vagy tanulás elismerésének és tanúsításának a lehetőségét;

- a nomád életmódot folytató vagy ideiglenes migrációban (pl. munkaerő-vándorlásban) résztvevő családokból származó vagy menekült vagy menedékkérő jogállású fiatalok oktatáshoz való hozzáférését nehezítő különleges körülmények és akadályok figyelembevétele az oktatási stratégiák és politikák kialakítása során.

ii. Foglalkoztatás és munkavégzés

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok komoly kihívásokkal szembesülnek a munka világába történő átlépés során, beleértve a képzettség hiányát, az alacsony önbizalmat, a megbélyegzést vagy a hátrányos megkülönböztetést, a munkaerőpiacra belépést követően pedig gyakran bizonytalan munkahelyi körülmények között kénytelenek dolgozni. Ezeket a problémákat tovább súlyosbítja az a tény, hogy sokan közülük periférikus, elszigetelt, szegregált környéken élnek. A következő intézkedések hatékony szerepet játszanak a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok fenntartható és biztos munkahelyhez jutásának megkönnyítésében:

- bevonó szemléletű szakmai gyakorlati, képzési és szakképzési programok, amelyek foglalkoztatási lehetőségekhez kapcsolódnak, és világosan meghatározott fejlődési útvonalakat kínálnak;

- különféle eszközök kidolgozása annak biztosítására (különösen a jogalkotáson keresztül), hogy a tanonckodásért megfelelő fizetség járjon, és valódi alternatívát jelentsen a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok számára;

- annak biztosítása (különösen a jogalkotáson keresztül), hogy a gyakornokoskodás biztos és törvényes foglalkoztatási forma legyen, és valódi kiindulópontot jelentsen a pályakezdő fiatalok munkaerőpiacra történő belépéséhez. A munkáltatók bevonása a folyamatba javítja az elérhető eredményeket.

- a meglévő megközelítések továbbfejlesztése és újak kidolgozása az ifjúság tájékoztatása és a pályaválasztási tanácsadás terén, figyelembe véve azt, hogy a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalokat milyen akadályok gátolják a szakképzési, szakmai gyakorlati, később pedig a foglalkoztatási lehetőségek felkutatásában és kihasználásában;

- a munkaalapú tanulási lehetőségek igénybevételének megkönnyítése a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok számára az állami és a magánszektorban egyaránt, többek között a megfelelő társadalmi partnerek közötti partnerségeken keresztül;

- a felelős hatóságok (helyi hatóságok, oktatási intézmények, stb.) ösztönzése arra, hogy társadalmi partnerekkel (helyi vállalkozásokkal, nagyvállalatokkal, szakszervezetekkel, kereskedelmi kamarákkal) együttműködve munkahelyi tapasztalatszerzési programokat dolgozzanak ki azoknak a fiataloknak a számára, akiknek külön támogatás nélkül nehézséget jelent az ilyen tapasztalatok megszerzés;

- az „ifjúsági garancia” létrehozhatóságának és megvalósíthatóságának a vizsgálata, beleértve azt is, hogy milyen intézkedések szükségesek annak biztosításához, hogy egyetlen fiatal se legyen négy hónapnál hosszabb ideig oktatás, képzés vagy munka nélkül;

- a nem formális oktatás és közösségi munka keretében szerzett tapasztalatok elismerése a munkaerőpiacon figyelembe vehető szakmai tapasztalatként. Ez megköveteli, hogy a megfelelő társadalmi partnerek (oktatást és képzést nyújtók, munkáltatók és szövetségeik, ifjúsági szervezetek, ifjúsági munkát végzők, stb.) a bevált gyakorlat példáit megosszák egymással;

- beruházás az információtechnológia meglévő közszolgáltatásokon (ifjúsági központok, közkönyvtárak, médiaközpontok, ifjúsági információs és tanácsadó központok, stb.) keresztül biztosított általános elérhetőségének a javításába;

- a pályaválasztási tanácsadás és az álláskereső fiatalokat támogató intézkedések beépítése az ifjúsági munkát, közösségi munkát és formális oktatást végző közintézmények programjaiba (workshopok olyan témakörökben, mint a munkalehetőségekről való tájékozódás, önéletrajzírás, interjútechnikák, stb.);

- a fiatalok mikrohitelhez és együttműködésen alapuló hitelkonstrukciókhoz való hozzáféréseinek a megkönnyítése, jobb feltételeket teremtve ezáltal a fiatalok üzleti és társadalmi vállalkozásai számára;

- a magánszektorbeli érdekeltek – különösen a helyi vállalkozások – ösztönzése megfelelő adókedvezményekkel és más formában nyújtott pénzügyi támogatással arra, hogy színvonalas munkahelyeket biztosítsanak;

- beruházás a megfizethető, a szülők munkaidejével összehangolható gyermekfelügyeleti lehetőségek teremtésébe annak érdekében, hogy a fiatal szülők könnyebben vállalhassanak munkát;

- ösztönzők nyújtása a köz- és magánszektorbeli érdekeltek számára olyan intézkedések végrehajtására, amelyek figyelembe veszik a fiatal családok által a munka és családi élet összeegyeztetése terén tapasztalt kihívásokat (szülői szabadság apáknak, rugalmas munkaszervezés, gyermekfelügyeleti lehetőségek, stb.);

- a munkavállalás fiatalok által tapasztalt sajátos akadályainak figyelembevétele a foglalkoztatási stratégiák és politikák kialakítása során.

iii. Lakhatás

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok komoly akadályokba ütköznek az önálló életvitel megvalósítása és a megfelelő, megfizethető és biztos lakhatáshoz jutás terén. A lakáspiacon aktív diszkriminációval szembesülnek, gyakran képtelenek szociális lakást szerezni, és fennáll a kockázata annak, hogy hajléktalanná válnak, vagy rossz életkörülmények közé kényszerülnek, ami károsítja az egészségüket és a jóllétüket, és megakadályozza őket abban, hogy a megkezdett tanulmányaikat folytassák vagy munkahelyüket megtartsák. A következő intézkedések bizonyítottan hatásos segítséget nyújtanak a fiatalok lakáshoz jutásához:

- a felelős hatóságok ösztönzése olyan intézkedések végrehajtására, amelyek megkönnyítik a hátrányos helyzetű környékről származó fiataloknak azt, hogy megfelelő és megfizethető lakáshoz jussanak;

- a legsebezhetőbb csoportok és azon belül a hajléktalanság kockázatának kitett vagy már hajléktalan fiatalok, fiatal családok, kisebbségekhez tartozó vagy családon belüli erőszaknak áldozatul esett fiatalok különleges lakhatási igényeinek tényleges figyelembevétele a lakhatási stratégia megtervezése és megvalósítása során, mérlegelve ezeknek a csoportoknak a lehetőség szerinti bevonását a döntéshozatalba;

- a lakhatási támogatás igénylésének egyszerűbbé tétele a szociális lakásellátás más kapcsolódó szociális szolgáltatásokkal való gondos összehangolása révén;

- az elérhető lakásmegoldásokra és lakhatási támogatásokra vonatkozó naprakész információk megfelelő, fiatalbarát kommunikációs csatornákon keresztüli terjesztésének megkönnyítése, és a meglévő közinfrastruktúra – mint például az ifjúsági információs és ifjúságsegítő központok – kihasználása;

- az illetékes hatóságok ösztönzése a szociális lakástól a magánbérletig terjedő változatos lakhatási formák teljes palettáját kínáló, az önálló életet kezdő fiatalok igényeihez igazított „vegyes lakás piacok” kialakítására, és segítség nyújtása ehhez a munkához;

- a felelős hatóságok támogatása abban, hogy a helyi közösségek belső sokszínűségének biztosítása, valamint a szegregáció és a gettósodás megelőzése érdekében vezessenek be „vegyes lakás programokat”;

- olyan mechanizmusok létrehozása, amelyekkel a vegyes lakás piac minden szegmensében (magán és szociális) biztosítható a minimális biztonsági, egészségügyi és higiéniai normák tiszteletben tartása, beleértve olyan intézkedések kidolgozását is – a fogyasztóvédelemmel vagy más illetékes intézményekkel együttműködve –, amelyek biztosítják, hogy a követelmények be nem tartása az illetékes hatóságok tudomására jusson (helyszíni ellenőrzések, panasztételi mechanizmusok). Ezekről a normákról és mechanizmusokról széles körű tájékoztatást kell nyújtani a fiatalok által előnyben részesített kommunikációs csatornákon keresztül.

- olyan „táborhelyek” kialakítása a vándor életmódot folytató közösségek számára, ahol biztosított az ivóvíz, a szennyvízelvezetés és az áramellátás, és megfelelő közvetítői támogatás nyújtása abban az esetben, ha ezek a kezdeményezések az érintett közösségek ellenállásába ütköznének.

iv. Egészség

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok fokozottan ki vannak téve egyes egészségi kockázatoknak, és kisebb esélyük van arra, hogy megelőzés és kezelés céljából színvonalas egészségügyi szolgáltatásokat vehessenek igénybe. A következő megközelítések bizonyítottan alkalmasak azoknak a fiataloknak a támogatására, akik az egészséghez való joguk gyakorlása során nehézségekbe ütköznek:

- a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok ingyenes és színvonalas egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése fiatalbarát egészségügyi és szociális szolgáltatások, valamint a fiatalok által előnyben részesített kommunikációs csatornákon (elsősorban internet alapú közösségi médián) keresztüli egészségügyi tájékoztatás révén;

- fokozott odafigyelés a fiatalok többszörös kirekesztéssel sújtott, különösen sebezhető csoportjainak az egészségügyi szükségleteire (ideértve a fiatal roma és migráns nőket, a rossz lelki egészségi állapotban lévő, fogyatékos, HIV-fertőzött fiatalokat, és így tovább);

- a fiatalok hozzáférést gátló kulturális, attitűdbeli és egyéb akadályok – köztük a betegek és egészségügyi szakemberek közötti nyelvi korlátok – kezelése szükség szerint, a megfelelő intézkedésekkel (például tolmácsolás, kulturális közvetítés és egyebek biztosítása);

- beruházás ifjúsági egészségprogramok és krízistanácsadási szolgáltatások kidolgozásába és megvalósításába a meglévő oktatási, ifjúságsegítő és közösségi közintézmények által végrehajtott, az egészséges és felelős életmódra nevelő oktatási, tudatosító és támogatási programokon keresztül (különös figyelmet fordítva a szerhasználat, függőség, szexuális és reprodukív egészség, fiatalkori, nem tervezett vagy válságterhesség, lelki egészség, sport, táplálkozás, családdal és munkával kapcsolatos kilátások, valamint az általános jóllét témaköreire). Az ifjúsági munkások, szociális munkások és ápolók eredményesen bevonhatók ezeknek a programoknak a hátrányos helyzetű környékeken történő népszerűsítésébe és naprakésszé tételébe;

- olyan programok létrehozása, amelyek különféle intézkedésekkel (például egész életen át tartó tanulási lehetőségek, gyakorlatok és szakértelem cseréje más, ugyancsak hátrányos helyzetű környéken dolgozó szakemberekkel, stb.) ösztönzik az egészségügyi dolgozókat, ápolókat és helyi egészségügyi tanácsadókat arra, hogy frissítsék kompetenciáikat olyan területeken, mint a betegek és az egészségügyi szakemberek közötti kapcsolat kultúrákői vonatkozásai, a nemek közötti esélyegyenlőség, az egészségügyi problémák megbeszélésétől való tartózkodás, fiatalbarát megközelítések az egészségügyben, stb.;

- az érintett fiatalok igényeit figyelembe vevő egészségügyi stratégiák kidolgozása, amelyek fejlesztési és döntéshozatali folyamataiban a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok és ifjúsági munkások is közvetlenül részt vesznek;

- a sport iskolán kívül és belül történő népszerűsítése – hangsúlyozva, hogy a mozgás az egészséges életmód része és a jövőbeli egészségügyi problémák megelőzésének eszköze – olyan intézkedésekkel, amelyek teljes körű és egyenlő hozzáférést biztosítanak a nyilvános sportlétesítményekhez, a sportolási lehetőségek biztosítására vagy fejlesztésére irányuló beruházásokat is ideértve.

v. Tájékoztatás és tanácsadás

Lakóhelyükből és anyagi lehetőségeik hiányából adódóan a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok információkhoz és tanácsadáshoz való hozzáférése korlátozott. Jóllehet éppen ők azok, akiknek a legnagyobb szüksége lenne ilyen szolgáltatásokra. A következő

megközelítések javítják ezeknek a fiataloknak az információkhoz és tanácsadáshoz való hozzáférését:

- beruházás az olyan átfogó és teljes körűen hozzáférhető ifjúsági információs rendszerek fejlesztésébe, amelyek az új információs és kommunikációs technológiák (IKT) adta lehetőségeket teljes mértékben kiaknázva naprakész és fiatalbarát információkat nyújtanak többek között a szociális jogokról, a polgári és társadalmi részvételről, valamint a nemzetközi mobilitásról, illetve ahol ilyen információs rendszerek nem állnak rendelkezésre, a létrehozásuk lehetőségének mérlegelése;
- a kultúrákötésre és a nemek közötti esélyegyenlőségre összpontosító érzékenyítő képzés elérhetővé tétele a tanácsadást végző munkatársak és a fiatalokkal közvetlenül foglalkozó egyéb szakemberek számára;
- fiatalbarát tájékoztatási és tanácsadási szolgáltatások elérhetővé tétele a környék meglévő közösségi infrastruktúráján (egészségközpontok, ifjúsági központok, iskolák, ifjúsági szervezetek, stb.) keresztül;
- az ifjúsági információs és tanácsadási szolgáltatások nyomon követésére, valamint minőségének és eredményességének elismert normákon alapuló biztosítására irányuló intézkedések végrehajtása.

vi. Sport, szabadidő és kultúra

Mivel Európa-szerte egyre inkább árucikké válik a sport, a szabadidős tevékenységek és a kultúra, amelyekhez a hozzáférés olyan komoly pénzkidrást tesz szükségessé, amit a hátrányos helyzetű környékekről származó fiatalok nem engedhetnek meg maguknak. A hozzáférést olyan egyéb akadályok is gátolják, mint a tájékozatlanság, az információhiány, a földrajzi távolság vagy a rossz megközelíthetőség, holott a sport-, szabadidős és kulturális tevékenységeket olyan csatornákként szokták elismerni, amelyeken keresztül remekül megvalósulhat a részvétel és az aktív állampolgárság. A hátrányos helyzetű környékekről származó fiatalok kultúrához, szabadidős tevékenységekhez és sporthoz való hozzáféréseinek a javítása terén a következő intézkedések bizonyultak hasznosnak:

- teljes körűen hozzáférhető és megfizethető sportolási és szabadidős lehetőségek kialakítása a hátrányos helyzetű környéken, illetve a már meglévő választék fejlesztése az érintett közösség teljes bevonásával;
- a közösségfejlesztési és részvételi stratégiák ötvözése olyan módon, ami lehetővé teszi a meglévő adottságok (ifjúsági munka, oktatás, közösségi szolgáltatások, tájékoztatási és tanácsadási szolgáltatások, kulturális intézmények, stb.) lehető legjobb kihasználását;
- annak elismerése, hogy a sport és a kultúra területén lehetőség kínálkozik a fiatalok aktív részvétele és állampolgársága, a társadalmi kohézió, a bevonás és a jóllét előmozdítására, és ezek nagyobb hangsúllyal történő szerepeltetése a közösségfejlesztési programokban;
- azoknak a sajátos kihívásoknak a felismerése, amelyekkel a sportban, ifjúsági munkában és egyéb tevékenységekben a család ellenőrzése alól kikerülve részt venni próbáló fiatalok szembesülhetnek, és a különböző nemekhez és kultúrákhoz tartozók esélyegyenlőségét szem előtt tartó intézkedések végrehajtása annak érdekében, hogy a

fiatalok ilyen tevékenységekben való részvétele során mindkét nem képviselői számára biztosított legyen a hozzáférés és a bevonás;

- a kultúra és azon belül a színház-, koncert- és kiállításlátogatás elérhetőbbé és megfizethetőbbé tétele a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok számára;

- útmutatás és lehetőségek biztosítása a hátrányos helyzetű környékről származó fiataloknak arra, hogy tehetségükkel és kulturális kreativitásukkal aktívan hozzájáruljanak az őket körülvevő közösségek fejlődéséhez.

B. A szegregáció felszámolása és a társadalmi bevonás előmozdítása

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok gyakran tapasztalnak elszigeteltséget és szegregációt, ami lehet szándékos vagy nemtörődömség eredménye. Ez elősegíti a további megbélyegzésüket, súlyosbítja azt a hátrányos megkülönböztetést, amellyel a lakóhelyükről kimerészkedve szembesülnek, és gyakran a kirekesztődés ördögi köréhez és a tehetetlenség érzéséhez vezet. A következő intézkedések a szegregáció és elszigetelődés okait és tüneteit egyaránt kezelik, és ennél fogva eredményesen segítik elő a társadalmi bevonást:

- annak elismerése, hogy minden fiatalnak egyenlő hozzáférést kell biztosítani a közjavakhoz. Ahol a felelős hatóságok nem tudják biztosítani az alapvető közszolgáltatásokhoz való hozzáférést (beleértve a postahivatalokat, közösségi központokat, ifjúságsegítő központokat, foglalkoztatási szolgálatokat és infokommunikációs technológiákat), a kényelmes és megfizethető közlekedési lehetőségek biztosítására irányuló beruházásokat kell végrehajtani.

- a tájékoztatási, nem formális oktatási és egyéb lehetőségek kiterjesztése a periférikus és szegregált hátrányos helyzetű közösségekben élő, leginkább elszigetelt és jogfosztott fiatalokra, például felkereső ifjúsági munka végzésével;

- a periférikus és szegregált hátrányos helyzetű közösségek sajátos igényeinek kielégítése a különböző ágazatok és kormányzati szintek közötti együttműködés segítségével, és közösségfejlesztési stratégiák kidolgozása az érintett közösségek fiataljainak közvetlen bevonásával.

C. A lakókörnyezet tervezésében és alakításában való érdemi részvétel lehetőségének előmozdítása

Politikai szempontból a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok a szélesebb társadalom egyik legjogfosztottabb csoportját alkotják, amelynek tagjai még az életüket közvetlenül érintő döntések meghozatalába sem szólhatnak bele. Holott az ilyen folyamatokban való részvétel jó lehetőséget kínál a polgári szerepvállalás gyakorlására. A fiatalok várostervezéssel, illetve a lakókörnyezetük alakításával kapcsolatos ügyekben kifejezett véleményének a meghallgatása révén bizonyítékot lehet szerezni a szakpolitika által kezelendő valós igényeikről és gondjaikról. A következő intézkedések hozzájárulnak a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok lakókörnyezetükről és az őket, illetve a tágabb közösséget érintő kérdésekről szóló döntéshozatalban való részvételének és véleménynyilvánításának a támogatásához:

- olyan bevonó jellegű, átlátható folyamatok kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a fiatalok és képviselőik számára a lakókörnyezet megtervezésében való részvételt (a város, a közösség és a környék szintjén), és amelyek során a fiatalok igényei, valamint az alapvető közszolgáltatások és a közösségi létesítmények hozzáférhetősége kerülnek a hivatalosan elismert tervezés középpontjába. A bevált gyakorlat példái között szerepelnek az olyan, például helyi és regionális szinten létrehozott ifjúsági konzultációs testületek, mint a városi ifjúsági tanácsok, ifjúsági parlamentek vagy fórumok, amelyek minden fiatal számára lehetővé teszik, hogy – függetlenül attól, hogy szervezetek vagy szövetségek tagjai vagy sem – véleményt nyilvánítsanak és javaslatokat tegyenek az őket érintő szakpolitikák kidolgozására és megvalósítására, valamint az Európa Tanács ifjúsági szektorának társírányítási elvei;

- a fiatalok körében népszerű helyek és média (közösségi oldalak, ifjúsági szervezetek és központok, sportklubok, általuk látogatott nyilvános helyek) használata az őket érintő tervezési folyamatokról való tájékoztatás és konzultáció céljára;

- fenntartható támogatás és források biztosítása ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű környéken tevékenykedő ifjúsági szervezetek a legjogfosztottabb fiatalokat is elérjék, és megkönnyítsék az őket érintő vitákban való részvételüket.

D. Az aktív állampolgárság gyakorlásának teljes körű, megkülönböztetéstől mentes lehetővé tétele minden fiatal számára

A megkülönböztetés még inkább megnehezíti a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalokat abban, hogy aktív állampolgárrá váljanak, amit a társadalmi előítéletek, az elszigeteltség és egyéb tényezők már eleve gátolnak. A kohézió és a különböző háttérű emberek közötti pozitív kapcsolatok előmozdítására irányuló, ifjúsági munka révén végrehajtott intézkedések hatékonynak bizonyultak a hátrányos megkülönböztetés megelőzése és orvoslása terén. A következő intézkedések bátoríthatják a fiatalokat az aktív állampolgárság gyakorlására:

- a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok és szervezeteik által indított, a közösségi kohézióra, a közösség lakosai közötti kölcsönös megértésre, a más társadalmi és kulturális háttérrel rendelkezők iránti negatív viszonyulás elleni harcra, a megbélyegzés és az előítéletek mérséklésére, valamint a szociális és emberi jogokhoz való hozzáférés és a bevonás előmozdítása irányuló kezdeményezések aktív támogatása különféle intézkedések révén, beleértve a finanszírozást, a projektek kidolgozásához és irányításához nyújtott támogatást, a létesítmény- és/vagy kapacitásfejlesztést;

- olyan projektek támogatása, amelyek a bevonással párosuló hozzáférhetőséget kívánják előmozdítani, például a közösség tagjai számára hagyományos és alternatív formában elérhetővé tett információk és tevékenységek révén;

- nagyobb beruházás az olyan ifjúsági munkába (a felkereső ifjúsági munkát is beleértve), közösségi létesítményekbe és ifjúsági szervezetekbe, amelyek célja, hogy a fiatalokat bevonják az aktív állampolgárságot, a társadalmi kohéziót és a kultúrák közötti párbeszédet előmozdító tevékenységekbe, illetve a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok és a velük egykorú, kisebbségi háttérű vagy a többséghez tartozó fiatalok szélesebb csoportja által közösen végzett egyéb tevékenységekbe;

- olyan intézkedések végrehajtása, amelyek az épített környezetre alkalmazandó akadálymentesítési szabványokként elfogadott egyetemes tervezési elveknek megfelelően biztosítják a fogyatékos fiatalok hozzáférését minden középülethez;

- annak elismerése, hogy a fiatalok egyes csoportjai különösen sebezhetőek a hátrányos megkülönböztetés és a megbélyegzés mindenfajta formájával szemben, és adott esetben konkrét intézkedések kidolgozása ennek a problémának a kezelése érdekében.

E. A hátrányos helyzetű környékeken végzett nem formális oktatás és ifjúsági munka, valamint az ott tevékenykedő ifjúsági szervezetek és ifjúsági munkások elismerése és támogatása

Újra és újra bebizonyosodik, hogy a nem formális oktatás/tanulás és az ifjúsági munka hatékony segítséget nyújt a fiatalok számára azoknak a megközelítéseknek és megoldásoknak a megtalálásához, amelyek lehetővé teszik az általuk tapasztalt hátrányok leküzdését és azt, hogy tevékenyen és építő módon hozzájáruljanak mind közösségeik, mind a társadalom egészének a fejlődéséhez. Ennek ellenére a nem formális oktatás/tanulás és az ifjúsági munka, valamint az ilyen tevékenységeket végző ifjúsági szervezetek és általánosabban az ifjúsági munkások társadalmi és politikai elismertsége alacsony, és sokan lenézik ezeket a szakmákat. A következő intézkedések növelik az ifjúsági munka és a nem formális oktatás/tanulás megbecsültségét, és Európa-szerte hozzájárulnak a közösségek fejlesztéséhez:

- a felelős hatóságok ösztönzése arra, hogy különféle intézkedéseken keresztül egyértelművé tegyék azt, hogy elismerik és nagyra értékelik az ifjúsági munkát, amelyre a társadalmi kohézió támogatásának fontos eszközeként tekintenek. Ez magában foglalja az ifjúsági munkát végző szakemberekkel folytatott konzultációt a hátrányos helyzetű fiatalokat érintő stratégiák és szakpolitikák kidolgozása és megvalósítása során, az ifjúsági munkások és ifjúsági szervezetek anyagi támogatását, és különösen a támogatási eljárások egyszerűsítését, az egész életen át tartó tanulás elősegítését az ifjúsági munkások körében, az ifjúsági munkások és a fiatalokkal foglalkozó más szakemberek közötti tudásátadás ösztönzését, az ifjúsági munkások munkakörülményeinek javítását és az ifjúsági munka megbecsültségének növelését, és így tovább;

- a nem formális oktatási/tanulási lehetőségek biztosításában részt vevő ifjúságsegítő szakemberek és ifjúsági szervezetek támogatása különféle intézkedések, köztük vonatkozó jogszabályok és szakpolitikai intézkedések elfogadása révén abban, hogy a bevált gyakorlatok alkalmazását ösztönözzék;

- intézkedések annak biztosítására, hogy a hátrányos helyzetű környéken ifjúsági munkát végző és nem formális oktatási/tanulási lehetőségeket biztosító ifjúsági szervezeteket a környezetük képessé tegye ezeknek a tevékenységeknek az ellátására, többek között fenntartható finanszírozás és más formájú strukturális támogatás biztosítása révén.

F. A nemek közötti egyenlőség javítása a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok körében

A hátrányos helyzetű környéken élő fiatal nők általában fokozottan ki vannak téve a társadalmi kirekesztődés kockázatának, és ezért külön támogatást igényelnek ahhoz, hogy szociális jogukat gyakorolni tudják. A következő intézkedések hatékonyan szolgálják a nemek közötti egyenlőség előmozdítását és a szociális jogokhoz való hozzáférés javítását a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok körében:

- a hátrányos helyzetű környékről származó fiatal szülők (különösen a fiatal anyák) ösztönzése különféle intézkedésekkel, többek között megfelelő juttatási rendszerekkel és gyermekfelügyeleti szolgáltatásokkal arra, hogy folytassák megkezdett tanulmányaikat, vagy vállaljanak munkát;

- egyedi intézkedések annak támogatására, hogy a hátrányos helyzetű környéken élő fiatal nők és férfiak nyilvánosan hangot adhassanak problémáiknak a részvételük céljára szolgáló fórumokon az ifjúsági szervezetekben, a politikai életben és a társadalomban;

- a fiatalok támogatása abban, hogy a közösségben vezető szerepet vállaljanak. Ez olyan különféle intézkedéseket foglal magában, mint a csak nők vagy csak férfiak számára létrehozott ifjúsági szervezetek, a koedukáció előmozdítása terén végzett ifjúsági munka és a fiúk vagy fiatal férfiak nemek közötti esélyegyenlőséget szolgáló kezdeményezéseinek a támogatása.

G. Az erőszak összes formájának megelőzése a hátrányos helyzetű környéken

A hátrányos helyzetű környéken élőket gyakran sújtja erőszak, amely a családon belül és kívül egyaránt előfordulhat, és amelynek a fiatalok egyaránt lehetnek áldozatai és elkövetői. Az erőszak változatos formáinak a jelenléte félelmet kelt, és tovább szítja az ilyen környékről származó fiatalokkal szembeni előítéleteket és megkülönböztetést. A következő megközelítések segítenek megelőzni és megállítani az erőszakot:

- olyan platformok létrehozása, ahol a különböző helyi, regionális és nemzeti szintű felelős hatóságok (beleértve a rendőrséget, az ifjúsági igazságügyi és próbaidős szolgálatokat, az egészségügyi és szociális szolgálatokat, valamint az ifjúsági munkásokat) párbeszédet folytathatnak a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalokkal és szervezeteikkel az okok azonosítása és a környéken megjelenő erőszak összes formái elleni hatékony fellépés stratégiájának a kidolgozása érdekében;

- a megfélemlítéssel, szexuális zaklatással, nemi alapú erőszakkal és az erőszak hátrányos helyzetű környéken előforduló minden egyéb formájával foglalkozó formális és nem formális oktatási programok létrehozása és megvalósítása;

- az erőszak fiatal áldozatainak felépülési folyamatát támogató intézkedések elérhetővé tétele és a hátrányos helyzetű környéken lakók széles körű tájékoztatása ezekről az intézkedésekről fiatalbarát kommunikációs csatornákon keresztül;

- a fiatal áldozatok bátorítása arra, hogy a nemi alapú erőszakot jelentsék a rendőrségnek, biztosítva egyúttal azt, hogy a biztonságukat garantáló szolgáltatások álljanak rendelkezésükre, ideértve az áldozatoknak és gyermekeiknek biztosított alternatív szálláslehetőséget, a megfelelő tanácsadást és anyagi támogatást;

- a nemek közötti esélyegyenlőséggel foglalkozó emberi jogi képzés nyújtása a rendőrség tagjai, jogi szakemberek és a hátrányos helyzetű környéken előforduló erőszak kezelésében részt vevő más felelős hatóságok képviselői számára;

- a rendőrök ösztönzése arra, hogy védjék meg a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalokat az erőszaktól, és egyértelmű és hatékony szankciók azok ellen, akik ezt elmulasztják;

- az erőszakot elkövetők gyógyulásának, a fiatal bűnelkövetők társadalmi újrabeilleszkedésének, valamint a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények megelőzésének a támogatását célzó kezdeményezések elősegítése.

* * *

Kifejezések magyarázata

Aktív állampolgárság: A politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életben való megfontolt és felelősségteljes részvételre való képesség. A fiatalok a demokráciában való állampolgárság alapját képező fogalmak és értékek megismerésén keresztül (rendszerint valamilyen formájú – formális vagy nem formális – oktatás keretében), majd a megfelelő kor elérését követően a demokráciában élő állampolgárok jogait és kötelességeit (a szavazást, választásokon való indulást, stb.) gyakorolva tanulják az aktív állampolgárságot, ami egyszerre emberi jog és kötelesség is. Az aktív állampolgárság gyakorlásához lehetőségek és kompetenciák egyaránt kelleneek. Azok a fiatalok, akik a szociális jogok gyakorlása terén akadályokkal szembesülnek, általában az aktív állampolgárság és a társadalomban való felelősségteljes részvétel gyakorlása során is korlátokba ütköznek.

Társírányítás: A közhatóságok (az ifjúságért felelős kormányzati képviselők) és a civil társadalom (nem kormányzati ifjúsági szervezetek és hálózatok képviselői) közötti partnerség modellje, amelyet az Európa Tanács ifjúsági szektora 1960 óta alkalmaz. A társírányítási rendszerben részt vevő partnerek együtt, egyenlő alapon döntenek az Európa Tanács ifjúsága szektorának politikáiról és programjairól, valamint azok finanszírozásának módjáról.

Hátrány (társadalmi): Az önellátás és a fenntartható önállóság minden ember számára szükséges eszközeihez való hozzáférés hiánya. Az „Enter!” projektben használt értelemben a hátrány az a folyamat, amelynek során a fiatalok vagy más személyek egyes csoportjait – szándékosan vagy hanyagságból – módszeresen megfosztják az Európai Szociális Kartában meghatározott szociális jogok teljes körű élvezetének lehetőségétől és/vagy eszközeitől. A hátrány magában foglalhatja a függetlenség, az ösztönzők, a felelősség, az önbecsülés, a mások iránti tisztelet, az egészség, az iskolázottság, az információ, a foglalkoztatási lehetőségek, a megfelelő pénzügyi támogatás, a társadalmi, kulturális és anyagi tőke, a felelős támogatási rendszerek és a részvétel hiányát.

Hátrányos helyzetű környék: Olyan terület vagy település, amelynek lakosait – a fiatalokat is beleértve – a lakosság többségéhez képest nagyobb mértékben jellemzi a szegénység, az erőszak, a kirekesztés, a marginalizáció, a lehetőségek hiánya, a rossz életkörülmények, a leromlott környezet és a sebezhetőség. Az ifjúsági infrastruktúrák és szolgáltatások hiánya kedvezőtlenül befolyásolja a hátrányos helyzetű környéken élő fiatalok életét, boldogulási lehetőségeit és jövőbeli fejlődését. A hiányzó infrastruktúrák és szolgáltatások közé tartoznak az ifjúsági központok, iskolák és egyéb oktatási lehetőségek, sport- és kulturális létesítmények, közösségi találkozóhelyek, egészségközpontok, munka- és oktatásközvetítő irodák, valamint a helyi vállalkozások és közösségi kezdeményezések.

Mind a nemzeti, regionális és helyi hatóságok, mind a magánszektorbeli szereplők gyakran megtagadják vagy figyelmen kívül hagyják az ilyen környékek támogatását, Ráadásul ezek sokszor távol esnek a városközponttól, és a megfelelő közlekedési rendszerek hiánya miatt elszigeteltté és szegregálttá válnak.[2] Ebben az ajánlásban a „hátrányos helyzetű környék” kifejezés elsősorban városi területekre utal, de a roma közösségek lakta, általában rossz életkörülményekkel jellemezhető vidéki területeket is magában foglalja[3].

Hátrányos helyzetű fiatalok: A hátrányos helyzetű környéken (meghatározását lásd fentebb) élő fiatalok különféle halmozott társadalmi hátrányokat (meghatározását lásd fentebb) tapasztalnak, beleértve a gazdasági, kulturális és társadalmi tőke és/vagy erőforrások hiányát, az oktatásban való részvétel vagy siker elérhetetlenségét; a képzési vagy munkavállalási lehetőségek hiányát, a jövő kilátástalanságát, a hajléktalanság fokozott veszélyét, a törvénnyel való összeütközést, szexuális kizsákmányolást és/vagy erőszakot, szerfüggőséget, és így tovább. Bizonyos csoportokhoz tartozás növeli a hátrányos helyzetűvé válás valószínűségét. Így például az állami gondozásban vagy család nélkül felnőtt, migráns háttérű, etnikai kisebbséghez tartozó, roma, fogyatékos, mentális egészségügyi problémákkal küzdő, beteg és szegregált vagy elszigetelt közösségekben élő fiataloknak jóval nagyobb az esélyük arra, hogy társadalmi hátrányokat szenvedjenek. A hátrányos helyzetű fiatalok a társadalom leginkább perifériára szorult tagjai közé tartoznak, és különleges támogatási intézkedéseket igényelnek ahhoz, hogy ugyanazokat a lehetőségeket élvezhessék, mint kortársaik.

Megkülönböztetés: A megkülönböztetés fogalmába beleértendő annak összes, az Emberi Jogok Európai Egyezményének 14. cikkében kifejezetten említett bármely alapon gyakorolt formája, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatában meghatározott minden egyéb formája.

Felkereső ifjúsági munka: Az ifjúsági munka rugalmas, „mobil” formája, melynek során az ifjúsági munkások felkeresik az elérni kívánt fiatalokat ahelyett, hogy egy központi helyen, például ifjúsági központban vagy irodában toboroznák össze a célcsoportot. A felkereső ifjúsági munka különféle formákat ölthet, mint például az utcai munka, az egyéni segítségnyújtás vagy tanácsadás, a csoportmunka és a közösségi munka, és egyaránt folyhat kültéren és beltéren, magán- és közterületen, illetve helyiségben.

Nem formális oktatás: A nem formális oktatás az iskolarendszeren kívüli, különféle készségek és kompetenciát fejlesztését célzó, tervezett program szerinti szervezett oktatást jelent.^[4]

Informális oktatás: Az informális oktatás arra az egész életen át tartó folyamatra utal, amelynek során minden egyén a saját környezetében előforduló oktató-nevelő jellegű hatásokra és forrásokra, valamint a mindennapi tapasztalataira építve sajátítja el attitűdöket, értékeket, készségeket és ismereteket (a családban, kortárs csoportban, a szomszédokkal való és egyéb találkozások révén, könyvtárt és tömegmédiát használva, munka és játék során, stb.).

Szociális jogok: Az Európai Szociális Kartában és a Módosított Európai Szociális Kartában foglalt jogok.

Ifjúságpolitika: A közhatalóságok által annak érdekében megvalósított stratégia, hogy a fiatalok olyan lehetőségekhez és tapasztalatokhoz jussanak, amelyek támogatják a társadalomba való sikeres beilleszkedésüket, és képessé teszik őket arra, hogy társadalmi tevékeny és felelősségteljes tagjaivá és változások előmozdítóivá váljanak. Négy dimenziója – *a.* jó fizikai és lelkiállapot; *b.* tanulás (informális, nem formális és formális); *c.* részvétel; és *d.* bevonás – a fiatalok életének minden területét lefedi. Az ifjúságpolitika a beavatkozás különféle eszközein keresztül (ötvözve a jogalkotást, az egyedi programokat, stb.) a hosszú távú nevelést célozza. Célcsoportjába minden fiatal beletartozik, de különös figyelmet szentel azoknak, akik társadalmilag, gazdaságilag vagy kulturálisan sebezhetőek.

Ifjúsági munkások: Különféle keretek között, például ifjúsági szervezetekben, ifjúsági szolgálatoknál, ifjúsági központokban, ifjúsági vagy szociális munkásokat képző intézményekben vagy a nem formális oktatás területén tevékenykedő más szervezetben, fiatalokkal vagy fiatalokért végzett munkában vagy tevékenységekben részt vevő önkéntesek és szakemberek.

[1] A mindennapi nyelvhasználatban a „fiatalok” szó általában 12. vagy 13. életévüket betöltöttekre utal. Az ENSZ statisztikai célú meghatározása szerint a fiatalok – a nemzeti definíciók sérelme nélkül – a 15 és 24 év közötti személyek.

[2] A „sebezhető régiók” meghatározása nyomán (Mary Daly: *Access to social rights in Europe*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2002. október)

[3] Az Európa Tanácsnál használt „roma” kifejezés az Európában élő roma, szinti, káló és a velük rokon csoportokat jelenti, a vándor életmódot folytató (traveller) és a keleti csoportokat (dom és lom) is beleértve. E változatos népcsoport teljes körét lefedi, beleértve azokat is, akik cigánynak vallják magukat .

[4] Vö. A Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2010\)7](#). számú ajánlása a tagállamoknak az Európa Tanács demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről szóló kartájáról.

A társadalmi kohézió fontos szerepet játszik mind a demokrácia, mind az Emberi Jogok Európai Egyezményében és a Módosított Európai Szociális Kartában foglalt emberi jogok fenntarthatóságában; magában foglalja annak elfogadását, hogy közös felelősséggel tartozunk a társadalom valamennyi tagjának, és különösen a szegénység vagy kirekesztés által veszélyeztetetteknek a jólétéért. Ennek megfelelően az Európa Tanács ifjúságpolitikájának az a célja, hogy a fiataloknak egyenlő esélyeket és tapasztalatokat biztosítson annak érdekében, hogy kialakíthassák az ahhoz szükséges ismereteket, készségeket és kompetenciákat, hogy a társadalom minden területén teljes értékű szerepet tölthessenek be. Az Európa Tanács ifjúsági szektorának *Enter!* projektje az ifjúságpolitika és ifjúsági munka olyan irányú fejlesztését tűzte ki célul, amely lehetővé teszi a fiatalokkal és különösen a hátrányos helyzetű multikulturális környéken élőkkel szembeni kirekesztés, hátrányos megkülönböztetés és erőszak kezelését. A projektre azért került sor, mert az Európa Tanács ifjúsági szektorának kormányzati és nem kormányzati partnerei – az Európai Ifjúságügyi Irányítóbizottság és az Ifjúságügyi Tanácsadó Testület – növekvő aggodalommal figyelték a társadalmi kohézióval és a fiatalok bevonásával kapcsolatos kérdéseket.

Az *Enter!* projekt tapasztalatai alapján fogadta el a Miniszteri Bizottság 2015. januárjában az Európa Tanács tagállamainak címzett, a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréséről szóló ajánlását. A Miniszteri Bizottság az ajánlásban elismeri, hogy a hátrányos helyzetű környékről származó – és különösen a szegénységben élő – fiatalok fokozottan sérülékenyek mindenfajta kockázattal szemben, beleértve a testi és lelki egészség romlását, a szerfüggőséget, az önpusztítást, az erőszakot, a hátrányos megkülönböztetést és a kirekesztést.

Az ajánlás az ifjúsági, oktatási és szociális politika különböző területein végrehajtandó intézkedésekre tesz javaslatot. A szöveghez egy végrehajtási útmutató is készült a közhatalóságok, valamint az ifjúsági munkát végző és a szociális politikákat kidolgozó

helyi és regionális szereplők számára annak érdekében, hogy az valóban hasznos eszközként szolgáljon a fiatalok társadalmi bevonásának az előmozdításához.